

Turkish Studies

Comperative Religious Studies

Volume 13/25, Fall 2018, p. 145-160

DOI: 10.7827/TurkishStudies.14250

ISSN: 1308-2140

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* Ekim 2018

✓ *Accepted/Kabul:* Aralık 2018

✍ *Referees/Hakemler:* Prof. Dr. Hayri ERTEN - Doç. Dr. Özcan GÜNGÖR – Doç. Dr. Cafer ACAR

This article was checked by iThenticate.

TOKATLI ALEVİ DEDELERİNİN DÜŞKÜNLÜK ANLAYIŞINA SOSYOLOJİK BİR BAKIŞ

*Hasan COŞKUN**

ÖZET

Düşkünlük, Alevi-Bektaşî inanç sistemi içerisindeki temel kurumlardan biridir. Düşkünlük kurumu Alevi-Bektaşî toplumun ahlaki yapısını koruyan ve adaleti sağlayan güçlü bir sosyal mekanizmadır. Bu mekanizma Alevî toplumunun, bütün koşullara rağmen, birliğini koruyarak günümüze gelmesinde işlevi göz ardı edilemeyecek kadar etkinliğini koruyan bir sistem olmuştur. Düşkünlük kurumuna Alevi-Bektaşî topluluklarının hukuk sistemi olarak da bakılabilir. Kanaatimizce Düşkünlük Kurumu kırsal bölgelerde göçebe hayatı yaşayan Alevi-Bektaşî topluluklarının toplumsal düzenin sağlanması için geliştirdikleri alternatif bir yargı ve hukuk sistemidir. Düşkünlük Alevi toplulukları tarafından hayati bir öneme sahip olan “yol” un gereklerini yerine getirmeyenlere karşı uygulanan bir dizi yaptırımları içermektedir. Alevi-Bektaşî toplulukları tarafından kutsal kabul edilen kurallara uymayan talimlere karşı çeşitli cezalar verilmesini de içermektedir. Her ne kadar düşkünlük sisteminin kuralları genel olarak benzer olsa da yöreden yöreye hatta şehir ve köylerde dahi değişebilmektedir. Biz de bu farklı anlayış ve yaklaşımların tespit etmek amacıyla Tokat yöresinde yaşayan Alevi Dedelerinin Düşkünlük kurumuna dair yaklaşımlarını sosyolojik perspektiften tespit etmeye çalıştık. Bu çalışmada, Alevi-Bektaşî kültürünün çok zengin dinî ve sosyal tezahürlerinin yaşandığı Tokat yöresinde yaşayan Alevi Dedelerinin Düşkünlük anlayışını Din Sosyolojisi açısından inceleme ve araştırmaya tabi tutuyoruz. Tokat köylerinde yaşayan Türkmen Alevilerinin Alevilik-Bektaşîlik inanç ve pratikleri açısından örnek olabilecek orijinal özelliklere sahip olduğunu gözlemledik. Bu araştırmamızda genellikle kaynak tarama, gözlem, katılımcı gözlem, mülakat (görüşme) teknikleri kullanılmıştır. En çok kullandığımız metot ve teknikler hakkında kısa bilgiler veriyoruz. Sosyal

* Dr. Öğr. Üyesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, E-posta: hasanhoca58@gmail.com

bilimlerde nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan, “doküman inceleme”, “derinlemesine mülakat” ve “katılımlı-katılımsız gözlem” tekniklerinin her üçü de alan araştırmamıza konu olan Tokat köylerinde yaşayan Türkmen Alevilerinin yaşadığı köylere yaptığımız ziyaretlerde kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tokat, Ocak, Alevilik, Dedelik, Düşkünlük

A SOCIOLOGICAL VIEW ON EXCOMMUNICATION MANTALITY OF ALEVI DEDES WHO ARE FROM TOKAT

ABSTRACT

Excommunication is one of the main institution in Alavi-Bektashi belief system. Excommunication institution is a social mechanism that keeps the ethical rules and provides justice in the Alavi-Bektashi society. Despite all circumstances, because the maintaining the unity of Alavi society and it's coming up to this day, this mechanism is as a system that cannot be ignored. The excommunication institution can be acceptable as the judicial system of Alavi-Bektashi society. According to us, the excommunication institution is an alternative judgement and judicial system for maintaining the social order of immigrant Alavi-Bektashi societies that living in rural areas. The excommunication institution contains some sanctions about who rejects the responsibilities of the “way” that have a vital importance for the Alavi societies. This institution is also containing various penalties about who rejects the sacred rules of Alavi-Bektashi societies. Although the excommunication institution's rules are generally similar, these rules are varying from an area to the other, from a city to the other, even from a village to the other one. For this reason, we intend to detect the approaches of Alavi Dedes' that living in Tokat area, about excommunication institution from a sociological perspective. In this work, we are researching and examining the excommunication mentality of Alevi Dedes of which living in Tokat area that like a treasure for the Alavi-Bektashi culture. We have observed that the Turkmen Alavis who is living in Tokat's villages have original and model features. In this research, we used the technics that source scanning, observation, participant observation and interview. Here is the short information about the technics that we will use it a lot: “Source scanning”, “in-depth interview” and “observation” which located in qualitative research methods of Social sciences, are used in the visits of the Turkmen Alavi villages of Tokat region.

STRUCTURED ABSTRACT

Excommunication is one of the main institution in Alavi-Bektashi belief system. Excommunication institution is a social mechanism that keeps the ethical rules and provides justice in the Alavi-Bektashi society. Despite all circumstances, because the maintaining the unity of Alavi society and it's coming up to this day, this mechanism is as a system that cannot be ignored. The excommunication institution can be acceptable as the judicial system of Alavi-Bektashi society. According to us, the excommunication institution is an alternative judgement and judicial

system for maintaining the social order of immigrant Alavi-Bektashi societies that living in rural areas. The excommunication institution contains some sanctions about who rejects the responsibilities of the “way” that have a vital importance for the Alavi societies. This institution is also containing various penalties about who rejects the sacred rules of Alavi-Bektashi societies. Although the excommunication institution’s rules are generally similar, these rules are varying from an area to the other, from a city to the other, even from a village to the other one. For this reason, we intend to detect the approaches of Alavi Dedes’ that living in Tokat area, about excommunication institution from a sociological perspective. In this work, we are researching and examining the excommunication mentality of Alevi Dedes of which living in Tokat area that like a treasure for the Alavi-Bektashi culture. Excommunication institution is a socio-religious structure that keeps the social structure and transfers it to the future generations and keeps the group dynamism and have ethical basics to controls the society and contains legal sanction. Everyone is equal before the public court of excommunication institution. In pre-modern social structures, Alavi societies never appeal to the state’s judicial institution, any crime is not reported neither judge nor prosecutor. The Alavi societies accept that the reporting a crime to the official judicial institution is also crime. As the basic of the traditional social organization of Alavi societies, the *Dedelik* institution (institution of religious guideship) is the main authority for the resolve ethical, religious, economic and commercial problems of the society. Particularly after the 1970’s, by immigration wave from the villages that affiliated to Alavi-Bektashi culture, the Alavi villages in this area is nearly empty status. Most of Alavi Grandfathers moved to the major cities like İstanbul and Ankara. After the Alavi Dedes migration, as the resolver of all problems, the *Dedelik* institution weakened and Alavi-Bektashi populaces which living in the villages is suffered many troubles because of the problems that they cannot resolved. Though reporting a crime to the official judicial institution is crime for them, they have forced to report their judicial problems to the official judicial institution to find a solution. We can say that, at the end of this processes, the excommunication institution is also weakened and almost lost its functionality. Excommunication institution that directed by the Alavi Dedes is have a vital role in Alavi organization. As called public court, it works like a judicial institution. Excommunication institution owes its existence to the association system and *Dedelik* institution’s presence. After the weakness of *Dedelik* institution, excommunication institution is also failed to protect its functionality in the social structure. In our research area, in the interviews that we have made with grandfathers, we found various ideas about excommunication institution. Some of them have the following views: If a member of Alavi society take an oppositional status against Alavi society’s values and norms, this member is temporarily excommunicate. The man who is contravene against the law and ethic of Alavism, who is lying, stealing the someone else’s rights, who is deliberately do evil, who is desires strongly the someone else’s property, chastity and honor is committed a crime. This man can be grandfather or a member of the society, he is considered guilty and if the guilty is a grandfather, the punishment be more severe. In Alavi-Bektashi societies, the procedure against outcasts differs from region to other. So, apply economical and psychological sanctions against them. The determiner of those sanctions and forgiving rules of those who excommunicated from

society is the Alavi Dedes that have strong status in the traditional structure and oral and written documents that comes from the association's own tradition.

We have observed that the Turkmen Alavis who is living in Tokat's villages have original and model features. In this research, we used the technics that source scanning, observation, participant observation and interview. Here is the short information about the technics that we will use it a lot: "Source scanning", "in-depth interview" and "observation" which located in qualitative research methods of Social sciences, are used in the visits of the Turkmen Alavi villages of Tokat region.

This research is made from the perspective of the Religion Sociology which uses the methods and technics of the social sciences. For this reason, first, we identified the associations that one of their member is an Alavi Dedes, and we interviewed 10 Alavi Dedes. By the performing analyses about excommunication mentality with who is effective in the area and guiding for the "way" as a kind of focus group interview, we tried to detect similarity and difference between comments about excommunication.

Keywords: Tokat, Association, Alawism, Dedelik, Excommunication

GİRİŞ

Düşkünlük kurumu Alevi-Bektaşî toplumun ahlaki yapısını koruyan ve adaleti sağlayan güçlü bir sosyal mekanizmadır. Düşkünlük Alevi toplulukları tarafından hayati bir öneme sahip olan "yol" un gereklerini yerine getirmeyenlere karşı uygulanan bir dizi yaptırımları içermektedir. Alevi-Bektaşî toplulukları tarafından kutsal kabul edilen ahlaki kurallara uymayan Alevilere karşı çeşitli cezalar verilmektedir. Toplumsal huzuru ve cemaatin iç işleyişini bozan grup üyelerine karşı Alevi-Bektaşî toplulukların liderleri olarak kabul edilen dedeler tarafından cem törenlerine almamak vb. bir dizi sosyal ve ekonomik yaptırımlar uygulanmaktadır.

Düşkünlük, Alevi-Bektaşî topluluklarında gruba üye olmuş bireyin grubun değer ve normlarına muhalif davranması ve bunda ısrarcı olması durumunda gruptan ihraç edilmesi durumudur (Üçer, 2012: 74).

Alevi-Bektaşî inanç sistemi içerisindeki temel kurumlardan biri olan düşkünlük, suçların önlenmesinde, toplumsal düzenin sağlanmasında, bireylerin tutum ve davranışlarına bazı sınırlamalar ve düzenlemelerin getirilmesinde etkili bir kontrol mekanizması olduğu görülmektedir. Düşkünlük, Alevi-Bektaşî çevrelerin asırlardır Anadolu'da yaşattığı önemli bir geleneksel kurum özelliği taşımaktadır. İçeriği önemli ölçüde ahlaki bir özelliğe sahiptir ve her şeyden önce genel ahlak anlayış ve ilkelerinin toplum içinde yerleşmesini, bireylerin toplumsallaşmasını amaçlamaktadır (Albayrak, 2015: 33).

Düşkünlük kurumu, yüzyıllar boyunca Alevi topluluklarında çok önemli yaptırımlar içeren bir sosyal kontrol mekanizması olarak işlemiştir. Osmanlı döneminde göçebe-yarı göçebe bir yaşam tarzı sürmekte olup merkezi iktidarla sosyal-siyasal ve dinsel çelişkilere sahip bu Alevi topluluklar, hukuksal meselelerine ilişkin de kendilerine özgü bir yapılanma gerçekleştirmişlerdir. Buna göre sosyal disipline aykırı davranışlar topluluk hukuku çerçevesinde çözümlenmekte ve bu da cem sırasında bütün cemaatin huzurunda onların kararın oluşumuna katkıları ile gerçekleştirilmektedir (Yaman, 2009: 200-208).

Tokat bölgesinde Alevî grupları bağılı oldukları ocaklara göre tasnif etmek ve isimlendirmek mümkün olmuştur. Bölgedeki fiili durum ve kabullerin götürdüğü bu sonuca göre Tokat yöresinde Alevilik dört ana grupta yapılanmaktadır: Bünyelerinde alt kolları da barındıran bu yapılanmada Hacı Bektaş Tekkesi bağılıları (Bektaşiler), Hubyar Tekkesi bağılıları (Hubyarlılar), Erdebil Tekkesi bağılıları (Erdebilliler) ve Keçeci Baba Tekkesi bağılıları (Keçeci Babalılar) yer almaktadır (  er, 2010: 194-201). Tokat bölgesinde yaşıyan Alevî grupların kahir ekseriyetini Hubyar Sultan Ocağı talipleri olan Sıraçlar'dır. Tokat ve çevresinde yaşıyan Sıraçlar, Beydili Boyu'na ait saf Türk topluluğudur. Sıraçlar yaklaşık 1.000 yıl önce Horasan  zerinden Anadolu'ya gelmiş ve Anadolu'yu yurt edinmişlerdir. Tokat, Sivas, Çorum, Yozgat ve Amasya'nın bazı köylerinde yaşıyan Beydili Türkmenleri için "Sıra " ismi yaygın olarak kullanılır (Yılmaz, 2009: 17).

Tokat yöresinde yaptığımız alan araştırmasında yaklaşık 10 değişik Alevi Ocağı tespit ettik. Emik yaklaşımlar gereği mülakatlarda görüşme imk nı bulduğumuz Alevi Dedelerinden elde edilen veriler çerçevesinde alanda bulunan insanların kendi görüşlerini çalışmanın oluşturulmasında esas alınmıştır. Yaptığımız mülakatlarda elde ettiğimiz verileri sosyolojik açıdan değerlendirmeye t bi tuttuk. Tokat yöresinde yaşıyan Alevi Dedelerinin bağılı olduğu ocakların tamamının Anadolu'nun İşlamlaşması ve Türkleşmesinde önemli katkıları bulunan, "Horasan Erenleri" olarak da bilinen göçebe Türkmen dervişlerinin kurmuş olduğu tekkeler olduğu tespit edilmiştir. Farklı ocaklara mensup çok sayıda Alevi dedesi ile derinlemesine mülakatlar gerçekleştirildi. Görüşme yaptığımız dede ve talipler kendilerinin Horasandan geldiklerini, Türkmen aşiretine mensup olduklarını ve öz be  z Türk olduklarını ve Türk olmaktan da gurur duyduklarını her fırsatta dile getirdiler (Coşkun, 2017: 93).

Çalışmamızın konusunu ve problemi Tokat köylerinde yaşıyan Türkmen Alevilerinin  nderi olarak kabul edilen Alevi Dedelerinin Düşkünlük Kurumu hakkındaki görüş ve düşüncelerinin tespit edilerek yazılı hale getirilmesidir. Çalışmamızın temel amacı, şifahi kültür ile nesilden nesile sözlü olarak aktarılan Düşkünlük Kurumu hakkındaki görüş ve düşüncelerin literatüre kazandırılmasıdır. Bu alanda yapılan akademisyen ve araştırmacıların çalışmalarına ek olarak böyle bir çalışmayla sahada tespit edilen orjinal bilgi ve bulguların eklenmesi ve sözlü geleneğin yazılı ortamda kalıcı h le getirilmeye çalışılması açısından büyük önem arz etmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Tokat köylerinde yaşıyan Türkmen Alevilerinin Alevilik-Bektaşilik inanç ve pratikleri açısından örnek olabilecek orijinal özelliklere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu araştırmamızda genellikle kaynak tarama, gözlem, katılımcı gözlem, mülakat (görüşme) teknikleri kullanılmıştır. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan, "doküman inceleme", "derinlemesine mülakat" ve "katılımlı-katılımsız gözlem" tekniklerinin her üçü de alan araştırmamıza konu olan Tokat köylerinde yaşıyan Türkmen Alevilerinin yaşadığı köylere yaptığımız ziyaretlerde kullanılmıştır.

Bu araştırmamız da sosyal bilimlerin araştırma metot ve tekniklerini kullanan Din sosyolojisi biliminin bakış açısıyla yapılmıştır. Bu nedenle ilk olarak Alevi-Bektaşili kültürünün çok zengin dinî ve sosyal tezahürlerinin yaşandığı Tokat yöresinde yaşıyan Alevi Dedelerinin bağılı olduğu ocakları tespit ettik ve 10 Alevi dedesi ile mülakatlar gerçekleştirdik. Bir çeşit odak grup görüşmesi niteliğinde yörede etkin ve yolun rehberliğini yapan, otorite olarak kabul edilen şahsiyetlerle düşkünlük anlayışı üzerine analizler gerçekleştirerek, yorumlardaki benzerlik ve farklılaşmaları tespit etmeye çalıştık.

1. Toplumsal Kontrol Kurumu Olarak Düşkünlük

Alevilerde dedelik kurumunun en önemli işlevlerinden biri de toplum içinde düzeni ve adaleti sağlamak, suçları su larına göre cezalandırarak benzer suçların işlenmesini ve dolayısıyla düzenin bozulmasını engelleyecek bir çeşit hukuksal kurum şeklinde ifade edilebilecek toplumsal bir yaptırım ve kontrol unsuru olan "düşkünlüktür" (Yaman, 2009: 203).

Toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenmiş düşkünlük kurumu, Anadolu Alevi inanç ve

kültür mozağının önemli unsurlarından biridir. Coğrafi, sosyal ve siyasî nedenlerle, merkezi yönetimlerle arasında daima uyum problemi yaşayan göçebe unsurlar, sorunlarını, davalarını, kendi içlerinde çözüme kavuşturmaya çalışmışlardır. Bu sayede, kendi aralarında hem hızlı, hem pratik, hem de caydırıcılığı olan bir düzen oluşturmuşlardır. Kendi içlerinde bu yargılama usulü, Alevîlerin örf ve adetlerine sıkı bir şekilde sarılmalarına sebep olmuştur. Düşkünlük, Alevî toplumunun, bütün koşullara rağmen, birliğini koruyarak günümüze gelmesinde işlevi göz ardı edilemeyecek kadar etkinliğini koruyan bir sistem olmuştur (Bakır, 2009: 119-120).

Alevîlerde örf ve töreler yaşamın her alanında etkili olduğu gibi aile yaşamında da oldukça birleyici olmuştur. Alevîler genel olarak ahirete ve ahirette ödül ve cezanın varlığına inanmakla birlikte, işlenen bir suçun ya da örf ve geleneklere aykırı davranışların cezasını, ahirete ertelemeyiz. Alevî geleneğinde işlenen bir suçun ya da hak ve adalete aykırı davranışların karşılığı bu dünyada verilir. Diğer bir deyişle Sünnî diye adlandırılan dinsel grup üyelerinin olduğu gibi, gelenek ve göreneklere aykırı hareket edenler, kendi hallerine bırakılmazlar. Alevî geleneğine aykırı davranışlar, tutum ve davranışlarından dolayı “düşkün” sayılarak toplumdan tecrit edilmektedir (M. K. Şahin, 2011: 279).

Bu kurum, "...değerler sisteminin, normların korunması için gerekli olan yaptırımları belirtmekte ve bu yaptırımların uygulanışını düzenlemektedir. Etik (moral/ahlak) değerler toplumsal yaşamın içinden çıkar. Toplum onları anlamlandırır ve yüceltir. Bu değerlerin yıpratılması, çiğnenmesi hoşgörü ile karşılanmaz. Alt kültür grupları “büyük toplum”a karşı direnebilmek için güçlü hiyerarşi, sağlam norm sistemi oluşturmak zorundadırlar. Alevî Bektaşiler de bu yolu seçmişler, kendilerine özgü, “büyük toplum”un sistemine alternatif olan sistemlerini kurmuşlardır..." (Bal, 1997: 64).

Düşkünlük iki türdür:

1. Pir gözünde düşkünlük,
2. Yol düşkünlüğüdür.

Pir gözünde düşkünlük; yola boyun eğmeyip kendi kurallarını geçerli sayarak, pirin dediklerine uymayana kendi dedesi tarafından verilen cezadır. Pir,

“Düşkünsün.” der ve bu kişi toplum içinde toplumla yaşantısını sürdürür fakat ceme gelemeyiz. Hak lokması yapılacak konularda Seydullahı alınmaz, yani katkıda bulunamaz. Kendi isteği olursa kısa sürede düşkünlükten kalkar.

Yol düşkünlüğü; yüz kızartıcı suç olmanın eşini boşayan, evli bir kadını yoldan çıkaran, başkası ile nişanlı kızı kaçırarak, öfkesine yenik düşüp cana kıyan yani cinayet işleyen, daha açıkçası kendi nefesine ağır geleni başkasına uygulayan kimselerin düşkünlüğüdür.

Yol düşkünlüğünün bulunduğu ortamda selam verilmez, onların selamı alınmaz, düğünde bayramda dahi topluma konulmaz, malı mala katılmaz, cenazesi olsa darı çekilmez. Dedesi gelene kadar toplumdan dışlanır. Dedesi gelince konuyu iyi bilen kişiler toplanır. O kişiyi dedenin yanına çağırarak mahkemesini yaparlar. Kendisi pirin huzurunda asla yalan söyleyemez. Orada bulunan taliplere de sorularak duruma göre cezası verilir. Bir yıldan on iki yıla kadar topluma katılmama cezası verilir. Yani bu ceza; bir yıl, üç yıl, yedi yıl veya on iki yıl süresince olabilir (Özbilgin, 2011: 412).

Düşkünlük, halk mahkemelerinde temel cezadır. Halk mahkemelerinde bu ceza türü caydırıcılık özelliği taşıyan en büyük cezadır. Düşkünlük halk mahkemesinde yoldan atılma anlamına gelir. Düşkün olan kişi yoldan uzaklaşmış sayılır. Böylece toplum onu dışlar. Toplum kendi içinde cezasını ona karşı uygular. Düşkünlük cezasının toplumda ve sanık üzerinde çok büyük bir etkisi vardır. Düşkünlük kendi içinde farklı ayrımlara tabii tutulur. Bunları şöyle tasnif edebiliriz. Zaman açısına göre;

Sürelî Düşkünlük: Bu bir yargılama sonunda suçlu bulunan kişiye verilen cezadır. Bu ceza ile suçlu bulunan sanık toplumdan çıkarılır. Bunun süresi belli bir dönemle sınırlıdır. Bu genelde kırk günü

geçmez. Bu sürede sanık toplumdan kimse ile konuşmaz, selamlaşmaz, mallarını onların mallarına katmaz. Yani halk bu kişiyi kendilerine uymadığı için kaderi ile baş başa bırakır, toplumdan dışlar.

Süresiz Düşkünlük: Bu ceza çok ağır suçlarda verilir. Bu kişi halk tarafından direk düşkün kabul edilir. Bunun bir süresi de yoktur. Bu halk tarafından verilen en ağır cezadır. Bu cezayı alan kişinin artık orada yaşaması imkânsızdır. Toplum onu tamamen ve kesin olarak dışlamıştır. Bu ceza genellikle mahkemelerde verilmez. Bu tür suçu işleyen kişi yargılamaya dahi alınmaz. Böylece sanığa sürekli düşkünlük cezası verilir. Adam öldürmek, zina etmek, musahibinin namusuna dolanmak, yoldan dönmek gibi suçlar süresiz düşkünlüğe örnek olarak verilebilir (İ. Metin, 1992: 320-321).

Alevilerde suç işleyen “ düşkün” , “yol düşkünü”, bu durumda “düşkünlük” olarak adlandırılmaktadır. Düşkünlük bir Alevi için çok büyük bir küçümsenme ve dışlanmayı beraberinde getirmektedir. Düşküne ailesi dahi sahip çıkamaz, düşkünün musahibi de manevi açıdan topluluk önünde sıkıntılı durumdadır, çünkü onun yol kardeşi artık içinde yaşadığı toplumun dışladığı bir kişi olmaktadır. Şu suçları işleyenler düşkün sayılırlar;

Haksız yere keyfi olarak eşini boşayan,
Haram kazanç sağlayan,
Yalancı şahitlik yapan,
Nefsine hâkim olmayan,
Hırsızlık yapan,
Adam öldüren,
Vergi ve askerlik gibi vatan borcunu ödemeyen,
Annesine babasına evlatlık görevini yapmayan,
İnsanlara zarar veren,
Komşusunu inciten,
İşçi ve yetim hakkı yiyenler,

Bu tür davranışlarda bulunanlar cem törenlerine alınmazlar. Böylece ceme katılanlar zararlı insanlardan, yaramazlardan arınmış olur. Bir Alevi için en büyük ceza ceme alınmamaktır. Yukarıda sayılan suçları işleyenlerin ceme alınabilmeleri ve yeniden toplum tarafından kabulü, ancak bu suçlardan toplum huzurunda beraatları ile olanaklıdır (Yaman, 2009: 205).

Düşkünlük kapsamına giren suçlar ve bu suçlara verilen cezâlar mürşide göre, bölgeden bölgeye bir takım farklılıklar göstermektedir. Bahâ Said’in derlediği suçlar ve bunlara verilen cezâlar kısaca aşağıdaki gibidir:

Hırsızlık: Bu suçu işleyen kişinin el ve ayakları kızgın saçla dağlanır, çalman malın iki katı ödetirilir ve üç ay düşkün kalma cezası verilir; sonra Mürüvvet Meydanı’na kabul edilir.

Kazâ ile adam öldürme: Katil en az üç yıl köy dışında yaşar, sonra da Pir Ocağı’nın takdir ettiği “kan bedelini” ödeyecektir. Kaza ile birinin ölümüne sebep olmuş kişinin bilek ve pazulan kızgın bıçak ucuyla çizilir. Üç yıl süreyle köy dışına sürüldükten sonra belirlenen kan bedelini ödemek şartıyla meydan’a kabul edilebilir.

Yalan söylemek: Yalancının dili ve avurdu kızdırılmış kıskaçla çekilir. Yüz bir gün düşkün kaldıktan sonra çift kurbanla *meydana* gelebilir. Yalanda; gıybet, iftira, koğuculuk gibi davranışlarda dâhil olup, ferdin hakkını kapsamaktadır.

Zina etmek: Bu durumda o kişinin cinsel organı dağlanır. Bazı yerlerde ise burulur. Zina eden

erkek, bir yıl üç gün süreyle düşkün sayılır, köy dışına sürgün edilir. Düşkünlük süresi bittiğinde karşı tarafın rızasını alamazsa onunla evlenmek zorundadır.

Sırrı açığa vurmak: Bu suçu işleyen kişinin gözleri bağlandıktan sonra tepesi ve dili dağlanır ve kendisine acı bir şey içirilir. Dört yıl baş okuttuktan sonra ceme girmeye hak kazanabilir (B. Said Bey, 2006: 214-215).

Geleneksel Aleviliğin yaklaşık 40-50 yıldan bu tarafa görgü, sorgu cemlerinin yapılamaması nedeniyle birçok kurumu fonksiyonelliğini kaybetmiş ve folklorik bir unsur olarak günümüze yaşayabilmiştir. Düşkünlük kurumu da bu değişim sürecinden etkilenmiş ve geleneksel yapıdaki işlevselliğini koruyamamıştır (Coşkun, 2014: 145-148; 2015). Düşkünlük kurumunun 50 yıl öncesine göre etkisini kaybettiğini gördüğümüz birçok Alevi Dedesi dile getirmiştir. Bunu aşağıda verdiğimiz mülakatlarda da görmek mümkündür.

2. Tokatlı Alevi Dedelerinin Düşkünlük Anlayışı

Alevi/Bektaşî geleneğinde ana bilgi kaynağı olarak görülen dedelerin Düşkünlük Kurumu konusuna yaklaşım ve yorumları da büyük önem arz etmektedir. Bizde buradan hareketle Tokatlı Alevi Dedelerin Düşkünlük Kurumu hakkındaki görüşlerini aktararak değerlendirmeye çalışacağız.

Hubyar Sultan Ocağının şu anki şeyhi Mustafa Temel Dede'ye göre: *“Toplumu güzel ahlaklı yetiştirmek, toplumun güzel ahlakını bozmamak, çocuklarımıza aynı doğruluk dürüstlük kültürünü aşılamak için insanlık dışı bir iş yapana uygulanan caydırıcı bir işlemdir. Düşkünlük, halkın huzur ve güvenliğini sağlamak için bizim Orta Asya'dan gelme Türk geleneklerinden kurallarımız vardır. Mesela bir huzur bozan olsa, cemiyete uymayan olsa, anneye babaya kötü davranırsa, kul hakkı yese, yalan söylese, zina etse, kötü huylarda bulunsan onları geçici bir zaman için, bu bir ceza değildir, caydırıcı güçtür. Halkı kötülüklerden önlemek için manevi bir vasıtaadır. “Sen düşkünsün arkadaşım. Ne zamanki bu kötü huylardan vazgeçersen eline, beline, diline sahip olup, kimsenin malında, canında, ırzında, namusunda gözüün olmayıp da bize uyarsan buyur içimize gel denir.” Edep, terbiyedir. Dedik ya; eline, beline, diline, vatana, millete saygılı olmayan, cemaate uymayan kişilere bu bir ceza değil de düşkünlük, caydırmadır. Cemaate göre ‘Ey insan! Sen kul hakkı yemişsin, alacağını vermemişsin, vereceğini almamışsın, yalan söylemişsin, vatana millete ihanet etmişsin, ya bize uyacaksın! Ya içimize gelme ‘ diye cem evine almazlar. İşte demin ki dediğim, şu anki cem evlerinde böyle bir durum yok. Herkes giriyor. Yoksa o şekildeki insanların, adam hırsızlıktan yakalanıyor ertesi gün dedenin yanında oturuyor halk bunu görse, soğuyor. Eskisi kadar sıkı uygulanmıyor bu kurallar.”*

Aziz Baba Ocağından Ali Nas Dede'ye göre; *“Alevi – Bektaşilik inancında düşkünlük; yolda düşkün olmak, ya da cürüm ve kabahat işlemek demektir. Aleviliğin töresine, inancına, ahlakına, ikrarına yanlış hareket etmek demektir. Bir gönül kırmak, birinin malına, davasına göz dikmek, birinin ırzına, namusuna göz dikmek, çalmak, çırpma, dedikodu yapmak, eline beline diline sahip olamamak, diğer insanları rahatsız etmek gibi eylemleri işleyen kişi bu yolda düşkün olmuştur. Toplum bu kişiyi içine almaz, dışlanır, toplum tarafından dışlanıyor olmak bu yolda düşkünlüğü gösterir. Düşkün olan bir can bir yıl ibadete gelemmez. Toplumdan dışlanır. Kırsal kesimde yaşadığımız 50'li 60'lı yıllarda köydeki ortak işlere katılamazlardı. Düşkün olanların evine gidilmez. Hayvanlarını sığıra katmazlardı. Düğününe nişanına gitmezlerdi. Bu düşkün insanlar vicdanı ile baş başa bırakılırdı. Bu durumdaki insan düşünüp taşınıp bu topluma karşı gidip bir rızalık alayım, yaptığım bu hatayı telefi edeyim düşüncesine sevk edilir düşkün insanlar. Böylece bu insanlar hatasını anlayıp toplumdan özür diler. Toplumda bu insanın özrünü kabul ederse bu düşkün insanın düşkünlüğü kaldırılır. Bunun da bir yaptırımı olur, bir fakir doyuracaktır, bir kurban kesecektir, bir yoksula yardım edecektir, bir okula yardım edecektir, ibadethaneye yardım edecektir. Alevilikte düşkünlük bir mahkemedir. Eskiden Osmanlıda Sünnilerin davasını kadılar gördüğü için, Aleviler de kendi davalarını kadılara değil, kendi oluşturdıkları ‘düşkünlük’ sistemi ile çözüyorlardı. Düşkünlük kurumu Alevilerin mahkemesi gibidir. Genelde kırsallarda yaşadıkları için Aleviler, kendi köylerinde ya da en fazla çevre köyler olur bu*

köylerdeki kuralı, düzeni sağlayan dede olur. Dede, talipler arasında bir anlaşmazlık olduğu zaman, bunları Cem'e çağırır ve Alevi kurallarına, Alevi şeriatına göre sorgu-sual eder ve karar verir. Doğru kim ise onun hakkını ararlar. Karşı taraf suçlu olduğu vakit o 'düşkün' ilan edilir. Düşkün ilan edilen kişi için maddi manevi belli yaptırımlar vardır. Mesela para cezası, sosyal dışlanma ki en büyük baskı da bu oluyor. Suçun niteliğine göre cezaların ağırlığı oluyor. Kişi Düşkün olduğu vakit onunla kimse konuşamaz. Kardeşi dahi olsa. Konuştuğu vakit konuşana da düşkünlük cezası veya para cezası verildiği için kimse buna cesaret gösteremiyor. Bir de dinden aldığı için bu kuralları, yaptırım ağırlığı çok fazla. Diyelim ki sürüsü varsa, hayvanı varsa köyün sürüsüne katamaz hatta cenazesi olursa cenazesine bile katılım olmaz. Çünkü katılan olursa o kişiye de düşkünlük cezası verilir. Bu tamamen köy ortamından ya da insanlardan dışlandığı için eğer cezası ağırsa ya köyü terk etmek zorunda kalır ya da dedenin cezasına katlanıp, çekmek zorunda kalıyor. Yani yaptırımı çok fazla, düşkünlük cezası biraz ağır oluyor. Günümüze kadar da zaten Alevi sistemini ayakta tutan, toplumsal sistemi ayakta tutan kurallardan birisidir bu. Hala daha bazı yerlerde mahkemeden ziyade köyün kendi içinde, düşkünlük, dedelik devam ettiği için mahkeme olayları olmaz. Fakat şehirleşme ile beraber, davaların Sünni ve Aleviler arasında olursa mecburen mahkemelik oluyorlar fakat kendi aralarındaki durumlarda düşkünlük dedelik, mahkemelerden daha etkilidir. Yaptırımı da daha fazladır. Köylüler mahkemeden korkmaz, dedenin vereceği cezadan daha fazla korkarlar. Günümüzde de az çok devam ediyor fakat geçmişte tamamen öyleydi. Hatta mahkeme kurallarından ziyade dedenin sözü geçiyordu. Şimdi biraz daha gevşemiş gözüküyor."

Bostan Kolu Ocağı'ndan Ali Gürel Dede'ye göre; "Düşkünlük İslam'ın özünde Kuran ayetlerinde bildirilen Yüce Allahın bize emrettiği, bildirdiği emirler yerine haramı işleyen taliplerimize yaptıkları haramdan tövbe etmeleri, günahlardan uzaklaşmaları için verilen cezadır. Tövbe etmemeleri halinde toplumdaki onları uzaklaştırma cezası düşkünlüktür. Mesela bir talip diğer talibin haksız yere malını gasp etti eğer bu talip gasbettiği talibin hakkını vermediği müddetçe onunla helalleşmediği müddetçe meydana barışmadığı sürece bir daha cem ibadetine katılamazlar. Bu kişinin düşkünlüğü kalkmaz kalkmadığı müddetçe de kimse onunla irtibatta bulunamaz, düğününe gitmez, cenazesine katılmaz. Alevî İslâm'da - Aleviliği İslam'ın dışına almak çok yanlış bir şeydir bazıları almaya çalışıyor - Alevî İslam'daki cem ritüellerinde o meydanın etrafında toplanıp, Allah'ı zikretmek, Allah'a ibadet edebilmemiz için insanların toplum dışında toplum içerisinde dinimize, Kur'an'a, sünnete, örf, gelenek ve göreneklere aykırı davranış içinde olmamaları gerekiyor ki orada hakkın huzurunda Allah Allah diyebilsin. Dinimize, Kur'an'ımıza, sünnete, hadise yani tüm öğretilerimize aykırı bir hareket yapan, yapmış olduğu suçun cezasına göre cezalandırılır. Bu cezalandırma da nedir? Düşkünlük sistemini uygulamıştır. Şimdi buna örnek verelim. Bir adam, bir komşusunun koyununu - davarını çalmış, kesmiş yemiş - örnek veriyorum - ne yapmış burada bir kul hakkı işlemiş, hırsızlık yapmış, bir cana zarar vermiş. Adam gelip o zararı tazmin de etmiyor, özür de dilemiyor, barışmıyor da. Olabilir, adam nefesine uymuştur, davarı kesmiştir, yemiştir. Meydana çeker dede - zaten sen davacısın şimdi - dede onu çeker der ki : " Kardeşim o davar kaç liradır? 600 lira. Önce şu adamın parasını ver sonra bir helalleşin!" der." Adam "Yok vermiyorum." dedi ya, dede onu düşkün bırakır. Suçun cezasına göre düşkün bırakmak nedir? 1 yıl, 2 yıl, 3 yıl, 5 yıl, 7 yıl, 12 yıl, 30 yıl, ömür boyu düşkünlükler vardır. Bu şu demektir : " Düşkün olan adam cem evine gelip Allah diyemez, ibadet yapamaz. Bunu camiyle örneklendireyim ben şimdi, düşkün düşürülen bir vatandaş, gelip de camide hocanın arkasında namaz kılamaz. Camiden içeri giremez hocam. Tamam mı? Yani o suçu affettirmeden camiden içeri giremez. Buna şimdi başka bir örnek daha verelim, diyelim ki birisi, birisinin gelinini zorla kaçırdı - örnek veriyorum - onun cezası çok büyüktür. Yani onun cezası ömür boyu düşkünlüktür. Düşkünlükte suça göre çeşitli cezalar verilir. En az 3 yıl cezalı onlar. Yani suçun oluş şekli, yapılış şekli, bunlar önemlidir. Buna göre değişir, diyorum ya 3 yıl, 5 yıl, 7 yıl, 30 yıl, 40 yıl, ömür boyu. Peki, bu düşkünlükte ne var? Şimdi vatandaş düşkün oldu mu? Bu adamın kimse düğününe gitmez, cenazesine gitmez, evine gitmez. Köylerde mesela eskiden sığır işleri vardı. Onun sığırını kimse sığırına katmaz, onun malı ayrı yayılır. O çünkü cezalıdır. O cezasını çekmeden, o suç işlediği kardeşiyle helalleşmeden gelip o meydanın

etrafında oturamaz. Yani camiye gelip de Cuma namazını kılamaz o adam. Alevilikte bu gibi cem evlerinde böyle bir sistemler var. Bu sistemler bugün bu kadar dört dörtlük uygulanabiliyor mu? Uygulanıyor dersek yalan olur. Niye? Çünkü insanlar köyden şehire göçünce dede talibini, talip dedesini kaybetti. Düşkünlük kurumu artık eskisi kadar etkili işlemiyor diyebiliriz ”

Keçeci Baba Ocağından Rıza GÜNEŞ Dede'ye göre; “Düşkünlük Alevilikte yani Kur'an-ı Kerimde der ki “Her kim ki Allah'ın emrini bozarsa zararı kendine, cezasını da biz vereceğiz” der. Yani Allah'ın emrini bozanlar, Allah'ın emrinden dışarı çıkanlar mesela eşini boşayanlar veya Allah'ın emrinden dışarı çıkan başka bir şeyler yapanlar, zina yapanlar bunlar Allah'ın emrini bozduğu için onlara bir ceza vardır, suçludur yani. Alevilikte onlar düşkünlerdir, düşkünler 7 seneden 12 seneye kadar daha da ileriye uzatılabilir ki o insan kendine gelmeyince. Bunlara selam verilmez, malına mal katılmaz, yan yana konuşulmaz, yani halktan dışlanmış demektir bu cezadır onlara. Ayriyeten de pirin, rehberin önüne geçecek orada suçunu itiraf edecek, pişmanlık duyacak ona gerekli cezalar verilir. Yani boğazına bir kement takılır, affedersin hayvan gibi dışarıya götürülür getirilir. Sorar zaten oradaki der ki “Bir dışlanan var erenler kabul ediyor musunuz?” diye. Onlarda “Şeriat kabul etse de tarikat kabul etmiyor, al götür.” Üç sefer o mevzu üzerine “Tarikat kabul etse marifet kabul etmiyor.”, “Marifet kabul etse tarikat kabul etmiyor.”. Bunu hayvan gibi affedersin çeker dışarı götürür, geri getirirler ondan sonra eyvallah deyip te oradan ayrılmadığı için kabul ederler. Onun suçuna göre böyle ceza verirler, boğazına demir-bakır halka takarlar, alına çatalca dayarlar, ateşin yamacına götürürler bunun gibi cezalar vardır yani bunu da o tür uygularlar. Köylerde farklı cezalar uygulanır.”

Keçeci Baba Ocağından Salih ARSLAN Dede'ye göre; “Haksız olarak nikâhtan eşini boşayan, başkasının evli kadını kaçırıp nikâhına alan, katillik yapan, başkasının malını çalan ve bunun gibi suçları işleyen kişi düşkün olarak adlandırılır. Bunların cezası ise mesela; kişi katillik yaptığında ilk başta kişi şeriat cezasını çeker ve cem toplumuna girmesi için ilk önce dedesini ve köy halkını toplar, bir akşam yemeği verir. (buna can ekmeği derler) Daha sonra dede halka yemeği yemeden önce sorar “Bu candan razı mısınız” diye. Eğer halk şeriat cezasını çektiği halde o kişiden razı olmaz ise tarikat cezasını da çekmesini isterse, dede o kişiye bir para cezası verir. (maddi durumuna göre) Eğer bu maddi ceza suçluya çok gelirse halktan insanlar onu topluma kazandırmak için belli kısmını kendileri karşılar. Daha sonra o kişi düşkünlük kurbanı keser. Düşkünlük kurbanı tekbir getirilmeden kesilir ve halka yedirilir. Daha sonra görgü kurbanı adıyla ikinci bir kurban kesilir. Böylelikle kişi düşkünlükten kurtulur ve ceme, topluluğa katılabilir.”

Yılmaz DOĞAN Dede'ye göre: “Düşkünlük mahkeme sonucunda verilen cezadır. Biz Aleviler yüzyıllardan beri Osmanlı mahkemelerine gitmedik. Sıkıntıları biz kendi içimizde hallettik. Dedemize gideriz. Mesela ben giderim niye kavga ettiniz, niye bu hatayı işlediniz diye onları orada biz kendimiz mahkeme ederiz, sorunu orada kapatırız. Düşkünlük ağır bir ceza, bu düşkünlüğünde dereceleri var. Düşkün, müşkül, şaşkın... Düşkünlükte bir dede veya bir talip yolda ağır bir ceza işlediği zaman onun düşkün edilmesi, yoldan düşmesi anlamına gelir. En büyük düşkünlük suçlarından birisi Kur'anı Kerimde emrettiği gibi kul hakkı yemektir. Zina yapmak, hırsızlık yapmak düşkün sebebidir. Allah a, peygambere, ehli beyte, vatanına ihanet eden, hakaret eden kişi bunlar düşkün ilan edilir. Komşusunu inciten kişi de düşkün sayılır. Başka bir inanca da hakaret eden, küfreden kişide düşkün edilir. Ve bunların da dereceleri vardır. Düşkünlük sadece talipler için değildir. Ben de düşkün olabilirim, ben o makamda oturuyorum ama benim pirim var, benim pirimin de piri var, onun pirinin piri de var. Ben de bir hata işlediğim zaman o canlar benim pirimi çağırırlar, eğer benim pirim yoksa beni dara çıkartamazlar. Çünkü beni ancak dardan benim kendi pirim indirebilir. Bende hata işlediğim zaman o talipler benden şikâyetçi olurlar, benim pirim gelir, “niye hata ettin” der, cemaatin huzuruna çıkartır beni, bende cemaatin huzurunda o yapmış olduğum suçu itiraf ederim. Ondan sonra tekrar halka sorar. Yani pir bu düşkünlükle yine tek başına ceza veremez. Yine halkın, cemaatin rızasını alır. Hani cem ibadetlerine başlamadan önce ilk kural Kuranda emrettiği gibi ‘müminler birbirlerinin kardeşleridir, o halde kardeşleriniz arasında barışı sağlayın’. İlk ibadete başlamadan önce ben o makamda hutbe

okurum, okuduktan sonra salavat getiririm, salavat getirdikten sonra cemaate sorarım ‘Ey cemaat! Aranızda küskün olan, dargın olan, bilerek bilmeyerek birbirinizi kırmış, incitmiş olanlarınız varsa, kul hakkınız yiyenleriniz varsa, birazdan Hakkın huzuruna ibadete başlayacağız, Allah’ı zikredeceğiz, onunla görüşeceğiz, O’na dua edeceğiz. Aranızda böyle canlarımız varsa dile gelsin, bile gelsin, buraya çıksın. Hakkını talep etsin, Yapmış olduğu hatalar var ise bu ibadet başlamadan önce çıksın itiraf etsin. Mesela iki kişi k s l  çıktı. Onlar dara çıktılar, meydana çıktılar. İşte Hüseyin abi beni incitti, bende barışmıyorum. İki kişi barışmazsa cemeviden kovulur. K s l  Allah’a ibadet edilmez. Bir taraf anlaşılmaya yanaşıyor diğer taraf ise anlaşılmaya yanaşmıyorsa, daha sonra evlerine giderim, o kişiye de çağırırım veya k s l  olanın evine giderim. Onlarında rehberleri var ise her ocağın ibadetleri ayrıdır. Onlarında başka bir ocağın talipleri ise onlarında pirleri vardır tabi yakında oturuyorsa o piri de alırım, beraber gideriz onları orada barıştırırız. Bizde düşkün olan kişiler, 7 sene, bazı cezaya göre 10 sene toplumdan uzaklaştırılır. En ağırı kul hakkı ve zinadır. Bunların senesi daha uzun ve ağırdır. Mesela bu cezalar çok ağırdır. Nasıl ağırdır? Onu biz toplumumuza almayız. Düşkün sen, su lusun sen, ceme gelemesin. Biz bir çay ocağında otursak veya bir toplumda bulunsak bizim aramıza giremezsin. Selamünaleyküm dese kafamızı aşağı eğeriz aleyk msel m demeyiz. Su lusun çünkü daha cezan bitmedi senin. Hayır, yemeğı verdin, bir lokma pişirdin Hak için biz senin lokmanı yemeyiz. Düşkün halde öldün, cenazeni kaldırmayız. Bunun cezalarını bilen bir kişi hiç hata işleyebilir mi, suç işleyebilir mi? İşte bu cezalar yüzünden Alevi toplumu yüzyıllardan beri suç işlemez, isyan etmedi, hata etmedi. Ufak hatalar tabi ki her toplumda olur, onların cezası da zaten uygulanır. Mesela inancı olmayan bir Alevi’yi biz düşkün ilan etmeyiz, zaten inancı olmayan bir kişi de Alevi olamaz, ama ben inan sızım diyor, Alevi anne babadan doğdum ama mezhebim de belli inancım belli ama ben Aleviyim. Bu sahtek rlıktan başka bir şey değil. Bunlar da ceme alınmaz, ceme alınmadığı gibi düşkün de edilmez. Bu düşkünlüğü sadece ceme gelip, pirin huzurun da ikrar ederek işler, söz verenler için geçerlidir. Hiç ceme gelmediğı halde hata yapsa yine ona ceza uygulanır mı? Dede: Gelmediğı halde bir suçu yoksa ona bir ceza uygulayamayız. Eğer ceza uygulanmışsa ceza uygulayamayız. Ceza hükmü yemişse, o sitemi almışsa 2. Bir cezayı ona biz uygulayamayız eğer ceza süresi bittiyse tekrardan bir suç, hata işlemişse durmadan tövbe olmaz. Tahrim suresinde ‘Ey inananlar! Yaptığınız suçlardan bir daha hata yapmamak şartıyla Allah’a tövbe ediniz’. Hata ettim, tövbe ettim böyle bir şey olmaması lazım. Salih amel işleyen bir kul, gönülden Allah a tövbe etmesi lazım. Bir sefer tövbe etse yeter. Her Perşembe günü cemlerimizde tövbe estağfurullah duası okunur. Tövbe günahlarımız eksilsin ‘Allahümme ya Rabbi, benlikte var olan hasetlikten kibirden, g nl m zle, kalbimizle, dilimizle tüm cem ağızlarımızla yapmış olduğumuz günahlarımızı cümlesini tövbe ettik sen bağışlayasın’ diye dua vardır. Ben bu duayı biraz değiştirdim. Biraz haklı olarak değiştirdim. Tövbe estağfurullah yerine bağışlanma ekledim, yani yapmış olduğumuz bu suçlardan dolayı tövbe ediyoruz değil de ‘Ya Rabbi! Bizleri bağışla’. Çünkü tövbe bu kadar hafif bir şey değil. Cemde tövbe her Perşembe edilmez. M sahiplik ve görgü cemine girdiğin zaman orada pire tövbe verirsin. O tövbenin arkasında durmak zorundasın. Musahibi olmayan bir kişi ceme gelip de cem meydanında tövbe veremez. Çünkü ikrarı yok daha tam Alevi olmamış. Aleviliğin aşamalarında, öğrenme yolunda.  ğrenir, pişer, gerçekten de pir de onun farkına varır, talip onu iple çeker, pişmiş olur. Kendisine burada M sahiplik cemi verilir. Meydana gelmiş, orada pir onu sorgular. Ağlattın varsa g ld receksin, yıktığın var ise kaldıracaksın, d kt ğ n var ise toparlayacaksın. Dost gönlünün incitmeyeceksin. Komşu hakkını bileceksin, eline diline, beline, işine, eşine, aşına, vatanına, bayrağına sarılacaksın, sadık kalacaksın. Allah, Muhammed, Ali, Ehli Beyt, 12 İmamın yolundan ayrılmayacaksın. Dinin İslam, kitabım Kuran, peygamber iki cihan su güneşi Hz. Muhammed Mustafa, delil ve imamın Cafer Aliyyel Murtaza, imamların Aliyle birlikte giden 12 imamdır. Bunlar Hak mı? Konuşmaz, sadece kafasını  ne eğer Hak der gibi. 3 sünnet 7 farz hak mı? Yine başını  ne eğer Hak der, daha dede destur vermedi, sadece kafasını oynatır. Bunun da anlamı şu ben bunların hepsini boynuma alıyorum, kabul ediyorum. Komşu hakkı hak mı? Hak, Kuran hak mı? Hak, 48 Perşembe orucu hak mı? Hak, Hızır orucu hak mı? Hak, Muharrem orucu hak mı? Hak. Gibi böyle Alevilik içerisinde ki temel ilkeler o insana orada söylenir, o her türlü kabul eder, kabul ettikten sonra da yapmış olduğu suçlardan artık ikrar verdin, bir daha yapmamak şartıyla tövbe edeceksin. Ve bu tövbenin de geri dönüşü yok, asla olmaz.

Nasıl bu tövbenden vermiş olduğun bu ikrardan dönersen bilesin ki bunun sonu ağırdır. Hz. Peygamberin biz şefaatinde mahrum kalırız, cemaatin huzurunda yol düşkününü oluruz, cenazen kılınmaz, yemeğin yenmez, selamın alınmaz, selam verilmez, topluma alınmazsın diye bu telkin edilir. Burada düşkünlük anlatılmış olur, tövbe erkânı da geçerli olmuş olur.”

Kul Himmet Ocağından Durmuş Güler Dede’ye göre “Sitemcilik de denir. Talibin bir suç işledi. Dede derki: “kendi nefesine ağır geleni komşuna yapma, kem yere bakma, haram yeme, eline, beline diline sahip ol.” Eline beline diline sahip olmadı veya birini incitti ise suçuna göre düşkünlük vardır. Düşkünlüğün cezası suçuna göre değişir. Düşkünlük, toplumda her türlü küfrü işleyen, yani yalan söyleyen, başkasının hakkını gasp eden, birisine karşı kasıtlı olarak kötülük yapan kısacası yasak olanı yapandan şikâyetçi olunur. Bu durum da o kişiyi düşkün yapar. Musahibi varsa musahibi de düşkün kalır. Alevinin on iki hizmet tarikat hukuk kitabı İmam Cafer buyruğuna göre yargılanır. Düşkün olan kişi meydan da yargılanır, hakkında şikâyetçi olan kişiyi razı edene kadar süre verilir. Olgunlaş, tövbeye gel denir. Örneğin kişi borç alır vermez o düşkün olur ve ibadete yani ceme katılamaz. Kestiği kurban dahi yenmez. Kestiği kurbanı kimse yemeyince kurban da sayılmaz. Bu cezalar o kişiyi olgunlaştırır, ders alır, tövbeye gelir, ikrar verir ve meydanda tekrar ilan edilir. Kurban keser cemaat yer. Bu yapıldı ise görgü yani düşkün kaldırma denir. Böylece suçu kaldırılmış olur ve tekrar toplum arasına döner.”

Hıdır Abdal Ocağından Muharrem ERKAN Dede’ye göre; “Alevi ritüellerine göre alevi yol, erkân, edep kurallarına uymayan yoldaşların, yurttaşların, kişilerin, vatandaşların bu yaptığı suçtan dolayı belirli bir cezaya çarptırıldı. Bu ceza yaptığı suçla doğru orantılıdır. Bu düşkün ocağı Alevilikte Hıdır Abdal ocağıdır. Genelde dedeler kendi kaldıramadıkları kendi ocağının ve ya aklayamadıkları bir ÇEŞİT üstesinden gelemedikleri sorunları Hıdır Abdal ocağına sevk ederler, Düşkünler ocağı yani insan ömründe hatalar yapabilir bu hataları Hıdırabdal ocağı koordine eder. Buna öyle bir görev verilmiş, hayvan veya insan öldürenle yola girilmez kesinlikle tarikat içinde yer alamaz. Gönül bir kabadir. Kimsenin gönlünü kırmamaya çalışacaksın. Oda olmazsa tümünden dışarda kalır. Alevilik bozulmasıyla beraber ülkedeki dengeler de bozuldu. Kısacası eline beline diline hakim ol, aşına işine eşine sahip olmayan adam Alevi olamıyor. Alevi doğulmuyor olunuyor. Alevi olmak da önce ruhsal olarak, vicdan olarak Allah için olunuyor. Eline beline diline eşine aşına işine sadık olmayan yani Alevilikte şimdi sen Alevisin yola girdin bakıyorsun aylak aylak geziyorsun böyle yaparak düşkün sayılırsın daha o topluma giremezsin Alevisin evlisin çocuğun çocuğun rızkını getirmiyorsun düşkün sayılırsın bir başkasına yanlış yaptın birini öldürdün eşini boşadın düşkün sayılırsın. Haklı yere boşadın anlamında değil. Boşuyorsan o toplum içinde toplanıp karar verme kaydıyla kırmadan mesela kadına el kaldırmak en büyük düşkünlüklerden biridir.”

Kul Himmet Ocağından Hasan ŞAHİN Dede’ye göre “Düşkünlük yolumuzda halk arasında örf ve adetlerimize karşı gelen kişilere verilen isimdir. Başka bir ifadeyle yolumuza bağlı olan kimselerin bu yolda aykırı davranışlarda bulunup toplumdan atılmaları durumudur. Düşkünlük üç bölüme ayrılır. Düşkün, şaşkın, küstah. Örneğin bir suç kabul edelim. Mesela ben senin telefonunu çaldım, sende benim telefonumu çaldığımı bildin. Ceme geldin dedeye söyleyip davacı olduğumu belirttin. Telefonu alan vermezse o düşkün kabul edilir. Sen bu ibadete giremezsin. Ya cezasıyla birlikte telefonu verecek seni mağdur ettiği için, senin razılığın olmadan o adamın cemde görülme hakkı yok, cemden dışarı atılır. Eskiden olsa cenazesi bile bir hayvanın leşi gibi hiç cenaze namazı kılınmadan götürülüp defnedilirdi çünkü Allah’ın emrini yıktığı için Allaha karşı geldi için kişinin hakkını gasp ettiğinden orda düşkün kabul edilir. Şaşkında ben bilmeyerek senin tesbihini aldım sende davacı oldun. Bende diyemedim aldığımı. Derki sen bu adamın bir ay malını gasp ettin sende kaldı. Bu adamın malını ver derse o da ben razıyım tamam derse onun malını verir oda razı olduğu için yola koyarlar meydana alırlar. Küstahta geldiği zaman örneğin en büyük yemin nikâhta olur. Diyeli ki evliyken ya da nişanlıyken Allah’ın yeminini yıktın bu adamın hiçbir suçu yokken aileni boşadın ne yaptın Allah’ın emrini yıktın bu adam düşkündür hem de küstahtır. Ve bu arada başka suçlar işlemiş, göz zinası, hırsızlık, haydutluk, yaptıysa bu adam en az on iki sene cem evine konmaz on iki sene sonra kişi kendini ben tövbe ettim derse ve bed

huylarımdan vazgeçtim beni yola alın derse bizde dört kapı vardır pir, rehber, halife, mürşit dört ocak bir araya gelip o anki senenin cezasını çekeceksin, düşkünlük kurbanı keseceksin, görgü kurbanı keseceksin ondan sonra seni meydana erenlere alacaklar, görecekler cem evinde bile on iki sene düşkün kalırsan on iki senede yaşın yüzde olsa meydana erenlerin sırasında oturma hakkın yok kapının arkasında oturacaksın on iki senenin içerisinde de yeniden iyi halden dolayı başka bir hata yapmadıysan seni meydana erenlere alırlar yoksa başka bir türlü ceme girme imkânın yok kul hakkı kesinlikle üzerinde olmayacak. Şimdi Cenabı Allah'ta ne diyor her ne ile gelirsene gel kul hakkıyla benim huzuruma gelme kul hakkını ölmeden musallaya bırakmadan alabiliyorsan birbirinden işte o zaman o hak yerine gelmiş olur ve bizde bu hak çok önemlidir.”

Hubyar Sultan Ocağından Veli Çelebi Dede'ye göre; “Alevilikte dört kapı kırk makam vardır. Şeriat, tarikat, marifet, hakikat. Yani Alevilikte olduğu gibi diğer tarikatlarda da bu sistem vardır yani sadece Alevilikte değildir. Çoğu Sünni tarikatlarda da dört kapı ile ilerleyen sistem mevcuttur. Şeriat dış dünya ile bağlantılıdır, tarikat toplumun içine girmektir, ikrarla toplu ibadete girmektir. Her kapının ibadeti, hareketi farklıdır. Şeriatdaki bir kişi kendi evinde ibadet eder, kendi özü ile ibadet eder, tarikatdaki kişinin de toplumla ibadet etmesi lazım. Şimdi şöyle diyor tarik-i müstakim fatiha da da geçer sıratı müstakim der. Doğru yola iletilenlerden olmak için insan çaba sarf etmelidir tabii hakikate kadar. Hakikat kapısı nedir? Hak ile hak olmuş nefsinin öldürmüştü, tamamen insanlar için faydalı olan bir kul amaç odur Alevilikte. Şimdi şeriatı tarikatı giren bir kişinin ikrarı görgüden geçmesi ile olur görgüden geçemeyen kişi düşkün olur. Şimdi cezada var o ceza da şöyle: örneğin bir suç var, suçta çok ağır bir suç değil, toplum için de hazmedilebilecek mesela buna ceza verilir örneğin para cezası verilir para cezası köy ortasında kalır. Diyelim ki ben sizin köyünüzdeyim. Azgınlık yaptım, yanlış yaptım, bir kimsenin malına zarar verim ama bu mala zarar vermek çok ileri seviyede değil bu insana bir ceza kesilir mesela köyün çeşmesi yok o çeşme yaptırılır, bizler için bu küçük bir şey olabilir ama su köydeki insan için önemlidir. Örneğin benim mallarım tarlana girdi ekinini yedi sen oraya emek verdin sürdün, ilaçladın, hasadını götürüp satacaksın, benim mallarım senin ürününü yedi bir yıllık emeğin gitti işte bu görgüde hallolur. Onun zararı neyse karşılanmak zorundadır. Eğer karşılayamassa o kişi düşkün sayılır.

Karısını boşayan, adam öldüren, komşu farzı vardır. Komşu farzına bastığı için asla yol alamaz, adam öldüren kişi asla Aleviliğe giremez, Asla affı yoktur. Bir de sebepsiz yere eşini boşayan ya da yanlışlık yapmıştır. O tarz kişilerde değerlendirilerek düşkünlüğü belli olur. Asla yola alınmazlar, komşuluk edilmez, yüzüne bakılmaz, konuşulmaz.

Keşke bu düşkünlük sadece Alevilerde değil bütün inançlarda olsa yani benim komşum sebepsiz yere karımı boşarsam benimle konuşmasa, komşuluk etmese, ihtiyacım olduğunda kapısını açmasa da toplum da bu olaylar azalsa yani şunu size söyleyim: bizim köylerimizde şu zamana kadar adam öldürme bir tane bile yoktur. 600-700 yıllık köylerimiz vardır bir tane bile adam öldürme yoktur. 20 yıl önceye kadar benim köyümde Zile'de küfür etmek bile yoktu çünkü tarikattan geçemezlerdi.

Herkesin bir sofusu olur mesela senin sofun benim. Pire şikâyet ediyorum çünkü bu küfür etti akşam kapına polis gibi biri geliyor ” gel sen küfür ettin” hemen cezası kesiliyor ama şu an dedeler dağıldı kim kim olduğunu bilmiyor. Bu kültürün ben Anadolu'da herkese yayılmasını isterim. Şimdi bu kişilerle komşuluk etmeyeceksin adam öldürmüş veya intihar etmiş, Allah'ın verdiği canı almış asla hiçbir yerde yeri yoktur komşulukta da olmaması lazım ki sen yarın ki gelen çoluğuna çocuğuna örnek olasın. Onlar yapmasın her zaman önünde set olsun bir korku olsun. Düşkünlük bu sebepten dolayı bizde çok önemlidir. Düşkün olanla konuşturamazlar çocuğu ile çocuğu bile oynamaz ki niye anlasın asla öyle bir hata yapmasın. Düşkün de düşkün kaldım diye dünyadan elini eteğini çekmişse o kaybolsun gitsin zaten ama düşkün kaldım diye kendi özünü sinesine çekip bizde bir tabir vardır elini yakasına alıp Allah Allah deyip kendi hatasını affettirmesi gerekir, birinin hakkına girmişse onun hakkını ödemesi gerekir ve daha çok yola biat etmesi gerekir ki tekrar yola alınsın ama şunu tekrar istediği kadar

çabalasın adam öldüren tekrar yola girmez yola alınamaz. Bize şuan bulunduğumuz bölge de bir sürü ocak var kültür var ama genel hatlarıyla Alevilikte düşkünlük budur.”

Sonuç ve Değerlendirme

Düşkünlük kurumu Alevi toplulukların kendi içyapısında tarihten günümüze sosyal yapıyı koruyan ve gelecek kuşaklara aktaran, grup dinamizmin korunmasını sağlayan, toplumsal kontrolü sağlayan ahlaki temellere sahip, bir kısım yaptırımları içeren sosyal ve dini bir kurumsal yapıdır. Düşkünlük kurumunda halk mahkemesi önünde herkes eşittir. Modern öncesi toplumsal yapıda Alevi topluluklar asla devletin legal yargı kurumlarına başvurmazdı, hiçbir suç hâkime, savcıya şikâyet edilmezdi. Aleviler ferdi ve sosyal problemlerini devletin resmi yargı kurumlarına taşımayı da suç kabul ederlerdi. Geleneksel Alevi sosyal örgütlenmesinin temeli olarak bilinen dedelik kurumu Alevi topluluklarının ahlaki, dini, ekonomik ve ticari problemlerini çözecek ana merci olarak kabul ediliyordu. Özellikle 1970 lerden sonra Alevi-Bektaşî geleneğine bağlı insanların yaşadığı köylerde yaşanan büyük göç dalgasıyla artık neredeyse köylerin büyük çoğunluğu boşalma noktasına gelmiştir. Köylerde yaşayan ocaklı dedelerin çoğunluğu İstanbul, Ankara gibi büyük kentlere göç etmiştir. Daha önceleri köydeki tüm problemlerin çözüme kavuşturulduğu ana merci olan dedelik kurumu zayıflayınca Alevi talip köyleri karşılaştıkları problemlerin çözümlerinde boşluğa düşmüşler ve zamanla büyük sıkıntılar yaşamışlardır. Mahkeme kapılarına şikâyet için başvurmayı ayıp sayan Alevi talipler mecburen hukuki sorunlarını çözüme kavuşturmak için devletin resmi adli kurumlarına başvurmak zorunda kalmışlardır. Bu yaşanan süreçlerin sonucunda doğal olarak düşkünlük kurumu da işlevselliğini kaybetme noktasına gelmiştir diyebiliriz. Dedelerin yönlendirdiği sosyal bir kurum olan Düşkünlük geleneksel Alevi örgütlenmesi içerisinde hayati bir yere sahiptir. Halk mahkemesi olarak da adlandırılan Düşkünlük sistemi bir yargı kurumu işlevi görmektedir. Düşkünlük kurumu varlığını ocak sistemi ve dedelik örgütlenmesinin varlığına borçludur. Dedelik kurumunun zayıflamasıyla birlikte düşkünlük kurumu da geleneksel toplumsal yapıdaki işlevselliğini koruyamamıştır. Araştırma alanımızda dedeler ile yaptığımız görüşmelerde düşkünlük hakkında çok çeşitli düşünceler ortaya çıkmıştır. Bazı dedeler görüşleri özet olarak şöyledir.

“Toplumu güzel ahlaklı yetiştirmek, toplumun güzel ahlakını bozmamak, çocuklarımıza aynı doğruluk dürüstlük kültürünü aşılamak için insanlık dışı bir iş yapana uygulanan caydırıcı bir işlemdir. Bu ceza değildir. Düşkünlük, halkın huzur ve güvenliğini sağlamak için bizim Orta Asya’dan gelme Türk geleneklerinden kurallarımız vardır. Mesela bir huzur bozan olsa, cemiye uymayan olsa, Anneye babaya kötü davranırsa, kul hakkı yese, yalan söylese, zina etse, kötü huylarda bulunsa onları geçici bir zaman için, bu bir ceza değildir, caydırıcı güçtür. Halkı kötülüklerden önlemek için manevi bir vasıtaadır.” “Alevi ritüellerine göre Alevi yol, erkân, edep kurallarına uymayan yoldaşların, yurttaşların, kişilerin, vatandaşların bu yaptığı suçtan dolayı belirli bir cezaya çarptırılmasıdır.” “Düşkünlükte bir dede veya bir talip yolda ağır bir ceza işlediği zaman onun düşkün edilmesi, yoldan düşmesi anlamına gelir. En büyük düşkünlük suçlarından birisi Kur’anı Kerimde emrettiği gibi kul hakkı, bu düşkün edilir. Zina yapmak, hırsızlık yapmak düşkün edilir.” “Aleviliğin töresine, inancına, ahlakına, ikrarına yanlış hareket etmek demektir. Bir gönül kırmak, birinin malına, davasına göz dikmek, birinin ırzına, namusuna göz dikmek, çalmak, çırpmak, dedikodu yapmak, eline beline diline sahip olamamak, diğer insanları rahatsız etmek gibi eylemleri işleyen kişi bu yolda düşkün olmuştur.” “Düşkünlük Alevilikte yani Kur’an-ı Kerimde der ki “Her kim ki Allah’ın emrini bozarsa zararı kendine, cezasını da biz vereceğiz” der. Yani Allah’ın emrini bozanlar, Allah’ın emrinden dışarı çıkan başka bir şeyler yapanlar, zina yapanlar bunlar Allah’ın emrini bozduğu için onlara bir ceza vardır. Alevilikte onlar düşkünlüktür.” “Düşkünlük İslam’ın özünde Kuran’da ayetlerinde bildirilen Yüce Allahın bize emrettiği, bildirdiği emirler yerine haramı işleyen taliplerimiz yaptıkları haramdan tövbe etmeleri, günahlardan uzaklaşmalarıdır. Tövbe etmemeleri halinde toplumdan onları uzaklaştırma cezası düşkünlüktür.” “Düşkünlük, toplumda her türlü küfrü işleyen, yani yalan söyleyen, başkasının hakkını gasp eden, birisine karşı kasıtlı olarak kötülük yapan kısacası yasak olanı yapandan şikâyetçi olunur.

Bu durum da o kişiyi düşün yapar. Düşün olan kişi meydan da yargılanır.”

Aleviliğin töresine, inancına, ahlakına, ikrarına aykırı davranan, *yalan söyleyen, başkasının hakkını gasp eden, birisine karşı kasıtlı olarak kötülük yapan*, birinin malına, davarına göz diken, birinin ırzına, namusuna göz diken, suç işlemiştir. Bu suçları işleyenler dede olsun talip olsun fark etmez hatta dedeler daha ağır cezalarla karşılaşır. Alevi-Bektaşî topluluklarında düş nlere yöreden yöreye çeşitli cezalar uygulanır. Yani ekonomik ve psikolojik müeyyideler uygulanır. Bu cezaların çeşitlerini, düşün olana uygulanacak yaptırımları ve düş nlere yönelik af mekanizmalarını belirleyen geleneksel yapıdaki güçlü statüleri olan dedeler ve ocakların kendi geleneklerinden gelen yazılı ve sözlü belgelerdir. Aleviliğin yazılı olmayan normlarının ne kadar güçlü ve etkili olduğunun en önemli göstergesi düş nl k sisteminin Anadolu’da hala canlı olması ve yaşıatılmasıdır. D ş nl k sistemi kapalı Alevi topluluklarının toplumsal düzeni bozan kişilik tiplerine karşı uyguladıkları ekonomik ve toplumsal ambargo mekanizmasıdır.

KAYNAKÇA

- Albayrak, A., 2015. Alevi-Bektaşî Ritüelleri ve Temel Kurumlarından Hareketle Sosyal Bütünleşme, Sufi Araştırmaları Dergisi, cilt VI, sayı: XII
- Baha Said, B.2006, Türkiye’de Alevi-Bektaşî, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul.
- Bakır, A. 2009, Alevilikte Erk n ve D ş nl k, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit si, İstanbul.
- Bal, H., 1997, Alevi-Bektaşî Köylerinde Toplumsal Kurumlar, Ant Yayınları, İstanbul,
- Coşkun, H. (2014). Geleneksel Alevi Sosyal  rg tlenmesi “Sivas Kangal Türkmen Alevileri  rneği”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Coşkun, H. (2015). “ Kangal ve çevresindeki Alevi Ocakları”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi(75),Ankara. ss. 97-118.
- Coşkun, H. (2017). “Tokatlı Alevi Dedelerinin Alevilik ve Bektaşilik Anlayışına Sosyolojik Bir Bakış” Turkish Studies Dergisi, Volume 12/35, Ankara, ss.89-104.
- Metin, İ., 1992, Alevilerde Halk Mahkemeleri, C.1,İstanbul.
- Şahin, M.K. 2011, “Alevi Geleneğinde Toplum ve Aile Kavramı”, Kelam Araştırmaları Dergisi, 9:1, ss.263-284.
-  zbilgin, Z. 2011, “Alevilikte D ş nl k”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 60, ss.411-414.
- Uçar, R. 2012, Alevilik-Bektaşilik-Abdal Musa Tekkesi  zerine Sosyolojik Bir Araştırma- 2. Baskı, Berikan Yayınevi, Ankara.
-   er, C., 2010, Tokat Yöresinde Geleneksel Alevilik, İkinci Baskı, Ankara Okulu Yayınları, Ankara
- Yaman, A. 2009, “Alevilikte Toplumsal Kontrol Kurumu: D ş nl k”, Geçmişten Günümüze Alevi-Bektaşî Kültürü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Editör: Ahmet Yaşar Ocak, Ankara, ss.203-210.
- Yılmaz, O., 2009, Sıraçlar Anşabacılı Ve Hubyarlar) Beydili Alevi Türkmenleri, VENI VIDI VICI Yayınevi, Z LE.

KAYNAK KİŞİLER

- 1- Mutfata Temel, Almus Hubyar Köyü, Yaş 80, Lise Mezunun, Hubyar Ocağı Dedesi
- 2- Rıza GÜNEŞ, Keçeci Köyü, Yaş 76, İlkokul Mezun, Keçeci baba Ocağı Dedesi
- 3- Ali Gürel, Tokat Merkez,, Yaş 55, Meslek Yüksekokulu, Bostan Kolu Ocağı Dedesi
- 4- Muharrem ERKAN, Turhal Merkez, Üniversite Mezun, Hıdırabdal Ocağı Dedesi
- 5- Durmuş Güler, Çöreğibüyük Köyü, Yaş 70, İlkokul Mezun, Kul Himmet Ocağı Dedesi
- 6-Salih ARSLAN, Keçeci Köyü, Yaş 65, İlkokul Mezun, Keçeci baba Ocağı Dedesi
- 7- Ali Nas, Turhal(Kargın Köyü), Yaş 71, İlkokul, Aziz Baba Ocağı Dedesi
- 8-Hasan Şahin, Almus(Varzıl Köyü), Yaş 63, İlkokul Mezun, Kul Himmet Ocağı Dedesi
- 9- Veli Çelebi, Zile Merkez, Yaş 25, Üniversite Mezun, Hubyar Ocağı Dedesi
- 10- Yılmaz DOĞAN, Beypınar Köyü, Yaş 47, Lise mezunu, Kureyşan Ocağı Dedesi